

Список використаних джерел

1. Філіппов С., Марчук А. Практичні рекомендації щодо впровадження системи обробки попередньої інформації про пасажирів (API/PNR) як інструменту протидії транскордонним загрозам. *Правова держава*. 2021. № 44. С. 70–77.
2. Карчевський М.В. Про штучний інтелект та юридичний дискурс. URL: <http://surl.li/nowck>
3. The Bletchley Declaration by Countries Attending the AI Safety Summit, 1–2 November 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/ai-safety-summit-2023-the-bletchley-declaration/the-bletchley-declaration-by-countries-attending-the-ai-safety-summit-1-2-november-2023>.
4. Fact sheet: President Biden Issues Executive Order on Safe, Secure, and Trustworthy Artificial Intelligence. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/10/30/fact-sheet-president-biden-issues-executive-order-on-safe-secure-and-trustworthy-artificial-intelligence/>.
5. AI Accountability Policy Request for Comment. A Notice by the National Telecommunications and Information Administration on 13.04.2023. URL: <https://www.federalregister.gov/documents/2023/04/13/2023-07776/ai-accountability-policy-request-for-comment>.

Циганов Олег Григорович,

головний науковий співробітник НДІ проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

Хальота Андрій Іванович,

провідний науковий співробітник НДІ проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України, кандидат юридичних наук, доцент

АНТИКОРУПЦІЙНІ ОБМЕЖЕННЯ ДЛЯ КОЛИШНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЩОДО ПРЕДСТАВЛЕННЯ ІНТЕРЕСІВ У СПРАВАХ, У ЯКИХ ІНШОЮ СТОРОНОЮ Є НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ

В Україні застосування антикорупційних обмежень щодо поліцейських обумовлено специфікою виконуваних ними функцій і службових повноважень, навіть після їх звільнення зі служби в поліції. Законом України «Про запобігання корупції» визначено низку інструментів запобігання корупційним проявам. Зокрема, йдеться про

обмеження для певних категорій осіб, що спрямовані на попередження корупції, одним з яких є обмеження щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави чи місцевого самоврядування. Однією з таких категорій осіб, на які розповсюджуються антикорупційні обмеження, відносяться поліцейські, які звільнилися зі служби в поліції, оскільки відповідно до підпункту «з» пункту 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» їх визначено суб'єктами дії антикорупційного законодавства [1]. Основною метою цих обмежень є запобігання необ'єктивності в діяльності поліцейських під час служби.

Зміст антикорупційного обмеження, закріпленого пунктом 3 частини першої статті 26 Закону України «Про запобігання корупції», полягає у забороні особам, які припинили службу в поліції, протягом року з дня припинення відповідної діяльності представляти інтереси будь-якої особи у справах (у тому числі в тих, що розглядаються в судах), в яких іншою стороною є орган, підприємство, установа, організація (Національна поліція України), в якому (яких) вони працювали на момент припинення зазначеної діяльності.

Основною вимогою даного антикорупційного обмеження є заборона представляти інтереси будь-якої особи у справах, у тому числі в тих, що розглядаються в судах, в яких іншою стороною є Національна поліція України та її органи чи підрозділи, в якій колишні поліцейські працювали на момент припинення зазначеної діяльності. Тобто представництво можливе, якщо іншою стороною не буде виступати цей орган державної влади, в якому вони працювали на момент звільнення зі служби.

Відповідно до Роз'яснень Національного агентства з питань запобігання корупції «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції», під поняттям «орган, у якому працювала особа» слід розуміти державний орган як суб'єкт владних повноважень. Тож, якщо особа працювала в певному територіальному органі Національної поліції України, вказана заборона поширюється на представлення інтересів осіб у справах, у яких іншою стороною є Національна поліція України як центральні органи виконавчої влади або будь-який територіальний орган Національної поліції України [2].

Також умовою правомірності такого представництва є дотримання строку, протягом якого заборонено представництво інтереси будь-якої особи у справах, у тому числі в тих, що розглядаються в судах, в яких іншою стороною є Національна поліція України, в підрозділах якої колишні поліцейські працювали. Він складає один рік з дня звільнення зі служби в поліції. Після сплину даного строку представництво інтересів даних суб'єктів вважається правомірним.

Закон України «Про запобігання корупції» не визначає змісту представництва як діяльності, на здійснення якої ним встановлено обмеження. Перелік справ, на представництво в яких зазначеним положенням Закону встановлено заборону, не є вичерпним, така діяльність не обмежується виключно окремими видами адвокатської діяльності й включає як представництво, що здійснюється відповідно до цивільного законодавства, так і різні види процесуального представництва.

Отже, колишній поліцейський після звільнення зі служби в поліції має можливість стати адвокатом, склавши при цьому кваліфікаційний іспит, пройшовши стажування, склавши присягу адвоката України та отримавши свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

Відповідно до частини першої статті 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів [3]. Також, згідно з частиною 3 статті 7 Правил адвокатської етики адвокат не має права в своїй професійній діяльності вдаватися до засобів та методів, які суперечать чинному законодавству. Статтею 9 Правил адвокатської етики визначено, що конфлікт інтересів у діяльності адвоката є неприпустимим. Відповідно до статті 9 Правил адвокатської етики під конфліктом інтересів слід розуміти суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками перед клієнтом, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи не вчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності [4].

Системний аналіз зазначених статей Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Правил адвокатської етики свідчить про відсутність прямої заборони для адвокатів щодо прийняття протягом року після звільнення з поліції доручень від клієнтів про здійснення захисту у кримінальних провадженнях, досудове розслідування у яких здійснюється поліцейськими того підрозділу Національної поліції, в якому працював адвокат до звільнення з поліції.

Разом з тим, статтею 26 Закону України «Про запобігання корупції» визначені обмеження, які застосовуються після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Зазначені обмеження зводяться до недопущення створення корупціогенних факторів і виникнення потенційного конфлікту інтересів між інтересами попередньої служби та сферою нової діяльності колишнього поліцейського. Це узгоджується із загальновизнаними міжнародними антикорупційними стандартами,

зокрема, пунктом «е» статті 12 Конвенції ООН проти корупції, яка передбачає серед заходів, спрямованих на запобігання корупції в приватному секторі, запобігання виникненню конфлікту інтересів шляхом встановлення обмежень, у належних випадках й на обґрунтований строк, стосовно професійної діяльності колишніх державних посадових осіб у приватному секторі після їхнього виходу у відставку або на пенсію, якщо така діяльність або робота безпосередньо пов'язана з функціями, що такі державні посадові особи виконували в період їхнього перебування на посаді або за виконанням яких вони здійснювали нагляд [5]. За таких обставин, з точки зору антикорупційного законодавства, прийняття адвокатом (колишнім поліцейським) протягом року після звільнення з поліції доручень від клієнтів про здійснення захисту у кримінальних провадженнях, досудове розслідування у яких проводилось (проводиться) поліцейськими того підрозділу Національної поліції, в якому працював адвокат до звільнення з поліції, може свідчити про порушення антикорупційних обмежень.

Що стосується порушення обмеження щодо представництва інтересів тієї чи іншої фізичної, юридичної особи, то у даному випадку може йти мова про певні процесуальні наслідки. Якщо мало місце представництво інтересів у суді особою, що раніше перебувала на службі в поліції, то їй забороняється подальше представництво в даній справі або знову ж таки про недійсність досягнутих під час такого представництва домовленостей (наприклад, у випадку представництва інтересів у комерційних операціях тощо).

Отже, не зважаючи на відсутність прямої заборони в профільному законодавстві про організацію діяльності адвокатури щодо представництва інтересів будь-якої особи адвокатами у справах (у тому числі в тих, що розглядаються в судах), в яких іншою стороною є Національна поліція України або її органи, в яких адвокати (колишні поліцейські) працювали на момент припинення зазначеної діяльності, необхідно керуватись нормами антикорупційного законодавства, які закріплюють дане обмеження. Отже, адвокат, який в минулому був поліцейським і не більше року звільнився з поліції, не може прийняти пропозицію щодо представництва інтересів особи у кримінальних провадженнях, в яких він був слідчим або співробітником оперативного підрозділу Національної поліції України, що за дорученням слідчого брав участь у даному кримінальному провадженні, або ж у провадженнях в справах про адміністративні правопорушення, матеріали яких він складав, а також у провадженнях в адміністративних справах, які стосуються діяльності Національної поліції України. Зазначене положення потребує закріплення в чинному законодавстві України, зокрема у Правилах адвокатської етики.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
2. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції: Роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/K.I.-09.04.2021-1.pdf>.
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.
4. Правила адвокатської етики від 9 червня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17>.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.